Бары дойдулар, пролетариидара, холбоһуҥ!

САҺА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

Хаҕыат 1931 сыл алтынныы ыйтан тахсар

№ 43(5399) | 1980 сыл. Муус устар 8 күнэ ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 2 харчы

ЛЕНИНҐҺЭ АНАЛЛААХ

БАРАНОВИЧИ. (Бреттскай уобалас). «Библиофил» кулуупка аҥыллыбыт экспозицияҕа Ленин үлэлэрин саҕах таһаарылара көрдөрүүгэ туруорулуннулар. Ити экспозиция Белоруссияҕа ыытылла турар сирдьит айымныыхарын, кини өлөрүн уонна үлэтин туһунан нэпсиир кинигэлэри пропагандалааһын итиэннэ тарҕатыы ыйынан сибээстээн тэриллиннэ. Промышленнай предприятиеларга уонна туруулларга, колхозтарга уонна совхозтарга ленинскай аҕыылар, конференциялар, литературнай биэчэрдэр, революция кыттыылаахтарын кытары көрсүһүүлэр буолуталыыллар.

(ССТА).

Карл Маркс аатынан совхоз саҥыл иитэр ферматын коллектива пятилетка туорт сылын былаанын Улуу Октябрь бырааһынныытын көрсө толорбута. Ферма 136 саҥылаах, итиитэн 96-та—ийэ саҥыл. Ферма старшайа Ф. Ф. Винокурова: «Бийиги коллективыт быйыл ыас биирдии ийэттэн ортотунан 3,2 өрөөну ыларга, торуору 98 бырыыһыан тыыннаах иитэргэ социалистическай обязательствоҕа,—диэн көнсиир.

Снимокка: *саҥыл иитээччилэр (хаҥастан) Марина Копырина, Февралда Федотовна Винокурова уонна Иван Новгородов үлэлэрин көмилэр.*

П. Окопешников фотота.

Онус пятилетка; түмүктээһиннээх сыл

Юбилей иннинээҕи вахта

Урдүк көрдөрүү

В. И. Ленин төрөөбүтэ 110 сылын көрсө Субуруускай аатынан совхоз Хытылытаабы отделениетыгар үрүҥ илгэ маастардара социалистическай куоталаһыны киэҥник тэниталлар.

П. Ф. Кривошапкина старшайдаах «Лахалдьы» племенной ферматын ыанньыксыта Мария Чистинарова кыстык алта ыйытар валовойунан 6823 кг үүтү ыан, былаанын 125 бырыһыан толордо. Кини хас биирдии ынахтан 402 кг үүтү ылла. Коллективка ити урдук көрдөрүү.

А. ГОТОВЦЕВА.

Сүрэҕин дьулуурунан

Оройуон биллиилээх ыанньыксыта, «Бочуот Знака» ордена кавалера У. Е. Макарова доруобуйатын туругунан былыырыын чэпчэки үлэҕэ кэһөрүллүбүтэ. Кини быыллыы ыстыыка, «Чурапчы» совхоз Арыылаахтааҕы отделениетыгар хотон хараҕынан үлэлии-үлэлии, бэйэтэ үөрэппит эдэр ыанньыксыттарыгар наставничествуйбута.

Соторутаабыта, совхоз салалтата Арыылаахтааҕы тиийэ сырыттаҕына, Ульяна Еримеевна быйыл кимиэхэ да сыһыарыллыбатах тиэхиэлэр ууламмыттарын кимиэхэ туттарарга көрдөстө. Опытталаах суоһу көрөөччү 20 тиэхиэни барыларын төрөтөргө итиэннэ хас биирдиилэриттэн сыл түмүктээнэр диэри 800 кг үүтү ыан туттарарга эбиһэччэлистибэ ылынна.

И. ФИЛИППОВ.

Өлгөм үүт иһин

МУГУДАЙ. Комсомолка Марианна Сивцева старшайдаах Уу Оҕустаах ферматын 7 ыанньыксыттара кулун тутарга хас биирдии ынахтан 141-дии кг үүтү ыан, былаанларын 207 бырыһыан толордулар. Валовойунан 16792 кг үрүҥ илгэ ыанан, сорудах 8626 кг-нан куоһарылынна.

Ыанньыксыт А. Р. Толстоухова кулун тутарга валовойунан 3590 кг үрүҥ илгэни ыан, былаанын 275,5 бырыһыан толордо.

Опытталаах ыанньыксыт хас биирдии ынаҕыттан 211 кг үүтү ыан, отделениеҕа бастыҥ көрдөрүүлэннэ.

Бу күннэргэ фермаҕа 91 саҥа төрөөх эбилиннэ, күнүгэ 6 центнер үүт ылынар.

А. ПЕРМЯКОВА.

АСТЫН ТӨЛӨҺҮЙҮҮ

Эрилик Эристиин аатынан совхоз Чакырдааҕы отделениетыгар «Аргыс» фермаҕа М. Н. Афанасьева 49 бороскуну көрөр-харайар.

Кыһаммыылаах үлэһит кыстык алта ыйытар хас биирдии бороскуну 98,7 кг, суукка 562 грамм төлөһүттэ. Билигин бороскулар биирдиилэрэ 213 кг үктүүллэр.

Улуу сирдьит юбилейын үлэҕэ кэрэ бэлэхтэрдээх көрсөр иһин бэйэтин коллективын көҥүлүүр.

Биһиги общ. корр.

Депутатскай запрос

Государственнай салалта органнарын уонна дуоһунастаах дьон үлэлэрин хонтуруоллааһын улахан сабыдыаллаах средствотынан депутаттар киллэрэр запростара буоларын туһунан народнай депутаттар Статустарыгар ыйыллар.

Запроһу соҕотох эбэтэр хас да депутат сурутунан эбэтэр тыллыбыт Советтар сессияларыгар, исполкомнарыгар, киниилэр отделларын уонна управленияларын салайаччыларыгар, ону тэҥэ Совет хаһаан территориятыгар баар предприятиелар, учреждениелар уонна тэриллэлэр салайаччыларыгар ити Совет компетенциятыгар киирэр боппуруостарга киллэрэр бырааптаахтар. Депутатскай запрос тута эппиэттэниэхтээх эбэтэр ити кыаллыбат, үөрэтиини эрэйэр, буоллаҕына болдьох быһыллыахтаах.

Аастыт сыл депутатскай запростар оройуон Советыгар, Хадаар, Болтото, Чурапчы, Соловьев сельскай Советтарыгар киирдилэр. Ити советтарга тэриллэлэр салайаччыларыгар сорудахтар бэриллэллэр, запростар үлэ активнай форматын быһыытынан туһаныллаллар, быһаарылар олохха киириилэригэр быһаччы көмөлөөхтөр, тэриллэлэр салайаччыларын эппиэтинэстэрин үрдэтэллэр.

Ол эрээри тэрийэр, хонтуруоллуур үлэ бу дьоһуннаах форматын оройуон үүгүс сельскай Советтара туһамматтар. Аастыт сылга Хоптоҕо, Болутур, Мугудай, Одьулуун, Сылаг курдук бөдөн сельскай Советтарга бэйэ да запрос киллэриллибэтэ. Бу иннинитин учуоттанара эрэйиллэр.

Маассаны кытта быстыспат сибээһи олохтоохуун ураты наадалаах. Советтар күүстэрэ—итиннэхэ буолар. Депутаттар бэйэлэрин уокуруктарыгар сылдьан быыбардааччылары кытта кэпсэтэн маассаҕа ис санаатын, наадыйыытын билэллэр. Киниилэр туруорсуулара—норуот туруорсуута. Ол иһин хайаан да толоруллуох тустаах.

Аастыт сылга райсовет исполкома таһаарбыт быһаарыыта биириэмэтигэр толоруллубатаҕынан Ньидьилигэ бородуукта атыылыыр харегу аһыы туһунан депутатскай запрос киирбитигэр XVI ыгырыылаах оройуоннааҕы Совет XII сессията райпо бырабылыанньатын председателэ таб. Н. А. Семеновка, чопчу болдьоҕун ыйан туран, олохха киллэрэригэр сорудахтаабыта толоруллубата. Народнай депутаттар этиилэригэр итинник сыһыаннаһыы кытаанахтык сэмэлэниэхтээх.

Сорох сельскай Советтарга депутатскай запростары түмүү, документаларга киллэрии мөлтөхтүк тэриллэр. Запростар киириилэрэ, туолуулара ханна да көрдөрүллүбэттэр. Депутат үлэтин бир эптэриэттээх формата—запростар сороҕор сиэ үөрэтиллибэккэ киирэр буоланнар олохха киириилэрэ ыарыр эбэтэр олох да толоруллубакка хаалаллар. Запроска итинник сыһыан сэмэлэниэн наада. Запроһу ылбыт государственнай орган эбэтэр дуоһунастаах киһи сокуонунан олохтоммут болдьоххо олохтоммут бэрэдэгиэн эппиэт бэрэр эбэһиэхтээх.

Запростары олохха киллэриини тэрийиигэ партийнай-советскай тэриллэлэр көрдөбүлэрин салгыы күүһүрдэр сорук турар.

ХААЧЫСТЫБА—СҮРҮН БОППУРУОС

Оройуон совхозтара аастыт сылга 4862 тонна үүтү государствоҕа атыылаабыттарыттан 26 бырыһыана бастакы, 63 бырыһыана иккис суортааҕынан барбыта, 11 бырыһыана суорда суоҕуна тутуллубута, 0,4 бырыһыана бракканныта. Оттон Эрилик Эристиин аатынан совхоз туттарбыт үүтүн 4 эрэ бырыһыана бастакы суорт буолбута. Государственнай стандарт көрдөбүлэ күүһүрдүллэ турар кэмигэр ити да сыыппаралар дьиксиннэрбэт буолуохтарын сатаммат.

Тыа хаһаайыстыбатын управленитигэр муус устар 4 күнүгэр үүт хаачыстыбатын үрдэтии соруктарын киэҥ ыыгыылаах сүбэ мунньах дьүүлэстэ. Мунньахха дакылааттары тыа хаһаайыстыбатын бородуукталарын соҕотоҕолаһыҥнаа уонна хаачыстыбатыгар республика государственнай инспекциятын инспектордара **Е. Н. Васильева, В. Х. Жебсаин,** от-үүт промышленноһын республикатаабы холбоһуктан хонтуруоллуур производственнай лабораториятын технолог-инженера **Е. Р. Иванова,** тыа хаһаайыстыбатын управленитин кылаабынай зоотехника **П. И. Иннокентьев,** от-үүт комбинатын хонтуруоллуур-производственнай лабораториятын сэбиэдиссэйэ **С. Г. Дьячковская,** санитарнай-эпидемиологическай станция кылаабынай эрдэһа **Т. С. Посельская** оҥордулар.

Дамылаатчыттар уонна кэпсэтиигэ тыл этээччилэр үүт хаачыстыбатын туһугар баар итэҕэстэри сытыытык арыйдылар, үлэ бастыҥ опытын олохха киллэриигэ этиилэри оҥордулар.

Верхоянскай, Сунтаар, Томпо оройуоннара үүт хаачыстыбатын туһугар кэнники сыллартан утумнаахтык үлэлиилэр. Онуоха бир тэбүүнэн үүт хаачыстыбатын үрдэтии оройуоннааҕы советтарын үлэлэтии буолбут. Советтар хаачыстыба боппуруоһун кытаанах хонтуруолга ылаллар, туһаннаах дьон информацияларын отчуоттарын истэллэр, быһаччы ыйыталлары биэрэллэр. Ол түмүгэр үүт таһааччылартан, ыанньыксыттартан, совхоз салайаччыларыгар, специалистарыгар тиийэ хаачыстыба иһин туруйан үлэлэһиннэрэ ситиһиллибит.

Биһиги оройуоммут фермаларыгар илиини суунар тэриллэр суохтар, үүт кутар иһитэр, маарыллалар хотоҥго ыйаан туралларын. Сылаас уу суох аатыран ынах сиэнин сууйбаттарыгар-соппотторун тоҕо. Ардыгар ынах сиэнин сууйдэхпит аатыран биздэрэ түгэҕиттэн тымныы уута иҥиттиллибит кирдээх тэрилкэлэн сотоллор. Үүтү тутар аналлаах дьиэлэр аҕыйахтар. Итинник элементарнай көрдөбүллэр тууһуллубаттара, биллэн турар, үүт хаачыстыбатыгар улаханнык охсор.

Карл Маркс аатынан совхоз Төлөйүгэр учетчица А. М. Захарова үүтү тутуурга көрдөнүллэр көрдөбүлэри толору тутуһар. Үүт кирэн көрдөрөр экран, наклаллыйдар сэптээхтүк толоруллаллар. Мугудайдааҕы арыы сыаҕын лаборана Ф. С. Данилова фермаларга үгүстүк сылдьан бэрэбиэркэлэри, сүбэлэри оҥорор. Ол да иһин бу отделениеҕа үүт хаачыстыбата балаччы үрдүк.

Ынаҕы ыаһын, үүт кутуллар иһитэрин сууйуу-сотуу, ынах сиэнин кытта үлэ технологията кэһиллэр, ол хонтуруолламмат, эппиэтинэс намыһах буолан үүт аһыйыыта үгүстүк таһаарыллар. Саҥа дьылтан бэттэх Хатылыттан, Одьулуунтан, Чакыртан аһыйбыт үүттэр киирдилэр. Тоҕо даҕаны тымныытын иһин ардыгар 25—32 кыраадыс аһыйылаах үүттэр киирэн тоннөрүлүннүлэр. Аһыйыы сүрүн бириччиэтиэн үүтү сойутуу тэриллибэтэ буолар.

Сүбэ мунньах кыттыылаахтара ити итэҕэстэри туоратыыга туһаайан рекомендациялары ылынныылар.

Мунньахха ССКП райкомун секретаря **Е. М. Макарова** кыттыыны ылла уонна үүт хаачыстыбатын туһугар сорук-тарыгар токтоон тыл этэ.

Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат

Аҕалар бойобуой эдэр саастарын дуораана

Аҕа дойдуну камүскүүр Улуу сэриин ветераннарын IV оройуоннаах слетыгар ССКП райкомун иккис секретара **М. Е. Пермяков** оногорбут дакылаатыгар советскай норуот хаан-уруу Коммунистическай партия салаатыгынан, бырааттыы норуоттар тулхадьыйбат доҕордоһууларынан, советскай дьон үһулуччу патриотизмнарынан уонна героизмнарынан киһи-аймах бүтүннүүтүн ыар остоово—немецкэй фашизм үлтүрүтүллүүтүн туһунан сиҥилии кэпсиннэ.

Бары советскай дьон курдук, Саха сирин дьоно-сэргэтэ дойду көмүскэлигэр биир киһи курдук туруммута.

Сэриин бастаны күннэригэр уонунан тыһыынча саха ыччаттара бэйэлэрин көҥүл оттуллэриннэн фронтка бараргa тылламмыттара. Барыта 50-ча тыс. Саха сирин ыччаттара саа-саадах тутан ытык сэриигэ кыттыбыттара, 3 тыс. тахса киһи орденнарынан уонна медалларынан наҕараадаламмыттара, уонунан чулуу буойуттарга Советскай Союз Геройун үрдүк аата ингэриллибитэ. Ф. К. Попов, Ф. М. Охлопков, К. К. Краснояров, Н. Н. Чусовской, В. Д. Лонтинов уо. д. а. геройдар аттара саха норуотун сүрэҕэр тыынньахтар.

Сидьиҥ өстөөҕү утары охсуһуута Чурапчы уолаттара уонна кыргыттара эмиэ активнайдык кыттыбыттара. Барыта 2100-чэкэ киһи сэриилэһэр армияҕа ыҥырыллан хорсуннук охсуспуттара, үгүстэр Ийэ дойду көҥүлүн уонна тутулуга суох буоларын иһин бэйэлэрин олохторун толук ууруттара. Фронтна кэрдэрбут хорсун быһыыларын иһин 4 киһи Бойобуой Кыһыл Знамя, 37 буойун Аҕа дойду сэриитин, 33 киһи Кыһыл Сулус уонна 36 буойун Албан аат орденнарын үгүс сэриилэттэр бойобуой медалларынан наҕараадаламмыттара. Биһиги биир дойдулаахтарбыттыттан 50-чалара офицер званиелаахтара.

Чурапчы хорсун-хоодуот дьонноро Ийэ дойду тэбэр сүрэҕин Москваны түөстэриннэн көмүскэбиттэрэ, революция биһигэ Ленинград куораты обороналаспыттара, Сталинград улуу кыргыһыытын кыттыылаахтарынан буолбуттара, Курскай дугаҕа охсуспуттара, Днепри, Вислаҥы, Одеры туораспыттара, Европа дойдуларын босхолоспуттара, өстөөх арҕаҺын Берлины штурмаласпыттара. Киниилэр ортолоругар аатырбыт артиллерист Г. Д. Протодьяконов, биэс бойобуой орденнаах сапер С. Д. Флегонтов, иккі Кыһыл Сулус орденнаах пулеметчик Т. С. Поговицын, Аҕа дойду сэриитин I уонна II степеня, Октябрьскай Революция орденнардаах офицер Р. Х. Кривошапкин уо. д. а. баалдар.

Сэриин сылларыгар, тоҺо даҕаны сут-кураан, кэҺүү ыарахаттарын кэрүстэллэр, оройуон үлэһит дьоно кыайыы туһугар бэйэни харыстаммат үлэ үөһүгэр сылдьыбыттара, эйбэх суумалаах үбү хомуйан фронтка кэмелеспүттэрэ.

Кыргыһыы уотуттан ордон уоспайа 700-чэкэ буойуттар тороебут оройуоннарыгар эргиллибиттэрэ. Киниилэртэн билигин 250-чалара ордон сорохторо эйэлээх олоҕу тутуһа, сорохторо бочуоттаах сылыыларынна олороллор.

Бүгүн—ким да умнуллубат, туох да умнуллубат. Сэриин хонуутугар лейтенаннар Кыһыл Сулус орден уонна «Хорсунун иһин» медаль кавалердара, кыдьыаччылар роталарын командира Е. Д. Догордуров, Бойобуой Кыһыл Знамя уонна Кыһыл Сулус орденнардаах разведкалыыр взвод командира С. Д. Сергеев, младшай лейтеннаннар, Аҕа дойду сэриитин II степеня орденнаах кавалердара А. А. Монастырев, К. О. Оконешников, бойобуой летчик, Аҕа дойду сэриитин II степеня орденнаах С. Е. Аммосов уо. д. а. геройдуу охтубуттара. Ветераннар слеттарын кыттыылаахтара киниилэр сырдык кэриэстэриэгэр сүгүрүйан сүҺүөхтэриэгэр туран, ахтан-саҕаан аастылар.

Оройуонтга норуот хаһаайыстыбатын чолугэр түҺэриигэ сэриэттэн эргиллибит буойуттар күүстэрин харыстаммакка үлэлэзбиттэрэ. Күн бүгүн сүөһү киэтэччилэр С. П. Митин, В. П. Петров, Г. Н. Дагданча, чулуу булчут И. И. Николаев, рабочайдар М. П. Догдонов, Е. Е. Массаев, И. М. Нестеров, А. Е. Захаров, педагогтар М. П. Ефимов, И. К. Макаров, продавец А. Т. Карсанаев уо. д. а. ветераннар бэйэларын таһаарыылаах үлэлэриэн дьоннэргэ махталын ылаллар.

Дакылаакка партия уонна правительство сэриин кыттыылаахтарыгар оногор чэпчэтиилэрэ оройуонтга хайдах олохтоох ветераннар ыччаты митингэ кыттыылара, о. д. а. боппуруостар ахтылыннылар.

х х х

Слет кыттыылаахтарынан эстингник көрсүллүбүт саха дьахталларыттан бастакы байыаннай летчик **В. К. Захарова** Ийэ көмүскэлин комитетын ыстар үлэтин кытта билсиһиннэрдэ. Киниэ фондуган материальнай көмөну күүһүрдэргэ ыҥырда.

Аҕа дойду сэриитин активнай кыттыылааҕа **С. Д. Флегонтов** үөрүүлүүх быһыыта-майгыта ветераннар слеттарыгар республикатаабыт революционнай, бойобуой уонна үлэҕэ албан аат кулуубун эҥэрдэ аадырыстарын аҕаан иһитиннэрдэ.

—Эйиги буолаҕыт, бүгүҥҥү дьоллоох олоҕу эрэнитиспиттэр,—диир бойобуой орденнар кавалердара, ССКП райкомун урукку секретара **С. Н. Васильев.**—Эйиги оногорбут дьыалаҕыт хаһан да умнуллубат.

Оройуон биллиилээх дьонноро, ветераннар **Р. Х. Кривошапкин, И. М. Павлов** ыччаты митин, оройуоннаах революционнай, бойобуой уонна үлэҕэ албан аат кулуубун үлэтин туһунан, о. д. а. соруктар тустарынан эттилэр.

Слекка итини тэҥэ өссө хас да киһи тыл этэ. Киниилэр ахтыыларыгар —аҕалар бойобуой эдэр саастарын дуораана.

Слет кыттыыдаахтара оройуон бары ветераннарыгар ыҥырыы ыытыннылар.

С. ПОПОВ.

Снимокка: Слет кыттыылаахтара (хаҥастан) Старостин Д. К. (Сылаҥ), Соловьев Н. С. (Хатылы), Скирдонов Г. Ф. (Одьулуун), Старостина А. Т., Оконешников Н. Е. (Чурапчы с.), Флегонтов С. Д. (Якутскай) уонна Поговицын Т. С. (Чурапчы).

Н. Оконешников фотото.

СААСКЫ СЭРЭТЭР ДЬАҺАЛЛАРЫ ОЛОХТУОХХА

Специалист трибуната

Оройуонтга, үгэс курдук, ныырэй уонна убаһа кэнньэнэн өлүүтэ күҺүҥнү ыйдарга улахан бырыһыаны ылар. Ныырэйдэр ордук диктиокаулеа, оттон убаһалар параскардиоз диэн паразитарнай ыарыылартан өлөллөр. Итэ ыарыылар үксүн сэрэтэр ветеринарнай үлэлэр итэҕэстэриттэн үөскүйэллэр. Оку хас биирдии сүүсүһүт билиэхтээх.

Диктиокаулез чиэрбэлэрэ ордук 4 ыйыттан 12 ыйыгар диэри саастаах кыра сүөһүлэргэ тыгаларын бронхатыгар үөскүүллэр уонна олохсуйаллар. Киниилэр личинкэлэрэй стадияларыгар ныырэй, 4-5 ыйдаабар, тыҥатын дьолутэ сүүрэллэр, онон ороһу ньырэйдэр күҺүн тыгаларын тымныйыытыгар, онтон сиэттэрэн өлүүлэриэгэр тэрүт буолаллар.

Диктиокаулезка сыстыйыы сайыннары мэччирэн ыйдарыгар барар. Ыарыы сыл тахсыбыт бороскуларга баар буолааччы. Киниилэр мэччирэннэ таҕыстахтарына чиэрбэлэр сымыыттара сүөһү саарын кытта тахсан окко хатаналлар уонна, сайын 18—24 кыраадыс итиигэ 3-4 надиэлэ, оттон 10—14 кыраадыс итиигэ 2-3 ый тыынньаах сытан, сүөһүнү ыарытыннарар дьоҕурдарын сүтэрбэттэр. Биһиги усулуобуйабытыгар бос—атырдьах ыйдарыгар диктиокаулезтаах бороскуну ыарыы сымыйтын мэччирэннэ ыһар. Онтон атырдьах ыйыгар мэччирэннэ тахсар ороһу ньырэй сутуллар. Диктиокаулез личинкэтэ ньырэй куртаҕар, ohoҕohугар киирэн хаан тымырдарына тыҥаҕа тиийэр диэри эмиэ 1-2 надиэлэ баһар. Бу кэм баланан ыйыгар, маҥнайгы хаһыгнарга сөп түбэһэр. Онон дьолутэ сүүрүллүбүт тыҥа түргэнник ыалдьар, ньырэй аһаабатсыбат буолар, ырбытынан, сөтөллүбүтүнэн барар, тиҺэҕэр өлөр туруктанар.

Итиэнэ көстүүнэ, сыстыйыыны тарҕаппат туһугар сааскы кэмэ сэрэтэр үлэ күүскэ ыытыллыахтаах. Совхоздар бары отделениеларыгар ветеринарнай үлэһиттэр сыл тахсан эрэр общественнай уонна чаһынай ыаллар бороскуларыгар (ордук кичэйэн фермаҕа сайыльыыр ыаллар гиэнэриэгэр) диктиокаулеһу утары дегельминтизацияны (ылистити түҺэриини) ыытыахтаахтар. Дегельминтизация ордук Болтоко, Кытаанах, Бахсы отделениеларыгар барора булгуччулаах.

Сылгыларга параскаридоз чиэрбэтэ ордук кутталлаах. Бу ыарыынан 2,5 ыйыттан 25 саһыгар диэри сылгы бары группата сутуллар. Кыра сылгы олус кутталлаахтын ыалдьар. Ыалдьыбыт убаһа, тый ырытаннаныр, ыйаан улааппат, өлөр да кутталланар. Чиэрбэлэр кыра сылгы сиэнньигэс ohoҕohугар үөскүүллэр, киниэн буөлүүллэр уонна хайа да кэтүөхтэрин сөп. Ыарыылаах сылгы ингэсаҕа атыттары сутуйар.

Ыарыыга сыстыы эмиэ сайыннары ыйдарга барар. Чиэрбэ сымыыта сылгы саарын кытта тахсар уонна мэччирэн отун кытта сылгы куртаҕар, ohoҕohугар киирэр. Сайын 15 кыраадыс итиигэ 37 суукканаҕа, 25 кыраадыс итиигэ 8 суукканаҕа, 35 кыраадыс итиигэ 4 суукканаҕа сымыыт тыынньаах сытар. Оннооҕор кыһын саах иһигэр өлбөт. Онон ардахтаах сорҕун сайын ордук улаатар. Ол иһин дегельминтизация эмиэ сааскы ыйдарга барара ордук табыгастаах. Билигин итиигэ хаваллрыллыбыт сылгы үксэ хаарчахха аһатыллар. Онон сэрэтэр үлэни ыытарга чэпчэки. Иккиниэн, далга түҺэриллибит үөн сайынгы кэмнэ күн устуттан уонна итиэннэ өлөр, онон сиргэ тарҕанныта аччыыр.

Үөһэ этиллибиттэргэ олоҕуран совхоздар ветеринарнай специалистара, сүүсүһүттэрэ сааскы сэриэр дьаһаллары эрдэ, хойутаппакка ыыталлара наада. Дегельминтизация хаачыстыбатын бэрэбиэркэлиигэ 10 хонон бараан саах боруобаларын ылыллыахтаах ветеринарнай лабораторияҕа киллэрэн анализтатыллыахтаах. Илистик куһаҕанныгын түҺэриллибит буоллаҕына, иккистээн түҺэрии ыытыллыахтаах.

В. СЛЕПЦОВ,
ветбаклаборатория ветبراча.

ХАННЫК ХОТОН ОРДУГУЙ?

С. П. СОЛОВЬЕВ, ТХССНЧИ директорын солбуйааччы, техническэй наука кандидата

Сүөһү иитэр тутуулары бырайыактааһыны, оногоруону, механизациялааһыны уонна туһанылыны республикаҕа тыа хаһаайыстыбаннай производствоны бүтүннүүтүн саҥылыы ерэ хотугуу дьыалатыгар сүрүн бөппуруостар ахсаннарыгар киллэрэр наадалаах.

Биһиги, бастатан туран, сүөһү иитиитин тутууларын, ордук хотоннору, бырайыактааһын, механизациялааһын уонна туһаныы хайды-үйэ мунньуллубут опытын кичэйдээктик түмүүр уонна болҕомтолоохтук ырытыах тустаахпыт.

Бу салаада биһиги республикабытыгар чопчу үлэ ыытылар. Сүөһү иитиитин икки комплексэ тутулуна, эсэ 3 комплексы тутуу былааннаан. Хотуту усулуобуйаҕа бу саҥа сүһүөх кэм сыдьааныныта буолар. Киин техническэй прогресс, саҥа типтээх хотоннору ырытан оногоруону, фермаларга үлэ ыарахан процестарын толору механизациялааһыны, онуоҕа саҥа технологияны ырытан оногоруону, үлэ табыгастаах усулуобуйаларын үөскэтиини кытта сибээстээх.

1976—1980 сс. Саха АССР совхоостарыгар сүөһү иитиитин тутууларын бырайыактааһын, тутуу, механизациялааһын уонна туһанылы билигин тутулла сылдьар рекомендацияларын биэргэтиэхтэн мна 4 сыл кэриҥэ аастаҕа. Республикаҕа үүт бастакы комплекстарын уонна атын бөдөҥ механизированнай фермалар үлэлэрин опыта үүтү оногоруу иҥэтүүнэ үрдүк бородуукуйдаах ынахтар ахсаннарыгын эйгэтиилэн итэҕэйэ сүөһү иитиитэ толору хаадыйыытын хаччыйар аһылык бөҕө баҕатын төрийиэхэ эрэ ситиһиллэн эрэ сөптөөҕүн кердөрдө.

Биһиги институшут үлэһиттэрэ бизнес ороҕуон территориятыгар кэлин 5—10 сылларга сүөһү иитэр кэккэ фермаларга чинчийиини ыыттылар. Барыта 6 тыһыынча сүөһүнү хабар 15 фермалар уонна комплекстар чинчийиллиннилэр. Маныаха «Якутколхозпроект» институт бырайыатынан итэҕэйэ сүрүннээн идэтийбит бөдөрэттэһэр тутар торилтэлэриэн тутуллубут фермалар, а. э. бүтүннүү күнэҥ республикаҕа саамай бастылар, хабаллыыллар. Оборудованнаах ордук туһаайыллыбыт уонна үрдүк оногорумтуолаах техникаҕа уонна технологияҕа, бытаанньык да буоллар, бөйөлөрүгэр суолу ылыллан, производство инженерэй хаччыйыыта туһугунан чинчийии даннайдара этиллэр.

Ол курдук, чинчийиллибит ынахтар 82 бырыыыннарыа ПА-1 автоматтаах хомуурунан итэҕэйэ 18 эрэ бырыыыннарыа кэрууллаттан уулуулар. Куорат таһыныгы хаһаайыстыба ыанар ынаҕын олоччутук үүтү молокопроводунан борилоҕор, ноҕуому ТСН-3, ОБ уонна кэлин туһаайыллыбыт ТСН-160 транспортеруонан ыраастааһын маассабайдык тарҕанар, ньадаалаах микроклиматы тутарга фермаларга күүстээх оттук-вентиляционнай установкалар туруоруллаллар, сүөһү үлэлиитэрин үлэлиир усулуобуйаларын туһугар бөҕө эйгэ оногоруунна.

Ол эрээри производственнай процестар технологияларын, механизацияларын, санитарнай-гигиеническэй усулуобуйаларын, микроклиматтарын итэҕэйэ сүөһү үлэһиттэрин үлэлиир усулуобуйаларын оттуҥан ылан кердөхө, кэлин сылларга уонна урут тутуллубут бөдөҥ ынах сүөһү фермаларыттан, сүөһү иитэр комплекстартан сир ахсын тарҕатарга уонна кэҥэтиэх рекомендацияларга этэлэр быһыытынан бикрдэрэн эмэ талан ылыы сатамматын чинчийиллэр даннайдара кердөрөллөр.

Оройуон ахсын кэриэтэ, бэл совхоостарга, бэйиэрин олохтоох, уратылаах идеялара уонна быһаарыылара баалларын. Бу чахчы, бикр оттуҥан, сиҥэни толкуйдуур, кардуур специалистар уонна салайааччылар баалларын, атын оттуттан, бырайыактыыр уонна бөдөрөттэһэр торилтэлэр эмэтэлэрэ базалара мостөөкүн кердөрөр. Киниэхэ биллэр баччаагыта диэри практиктарга, совхоостарга бастыы оттуҥан сөп түбөһэр хотоннор бырайыактарын биэрэ иликтэр. Биһиги носкиит—миэстэлэрэ баар талаанньаах специалистарыгын уонна любителлэриэн оногуллубут бастыҥы, прогрессивнайы барытын үөрэтиэх, түмүү, ырытыы уонна сөбэлэһиигэ ылыы.

Сүөһү иитиитин бородуукуйатын үрдэтии сиҥнэтэ 60 бырыыынаҕа эбиллиллиэн, 20 бырыыынаҕа сүөһү үөскэтиллиитин уонна сааһынан, 20 бырыыынаҕа микроклиматынан уонна кирдүү-хаарыы усулуобуйатынан быһаараллар. Оттон үөр сүөһү ахсаанын чалгэр түһэрии ыһыллыытын 10 бырыыынаҕа эрэ генетическэй бириҥиниэхтэрэ, оттон 90 бырыыынаҕа тулалыыр эйгэ үүнү ардыгар кэтиллэриттэн тутулуктаах.

Итэ ырытыыларга теоретическэй тутуу ырытыы хаччыйыллыыктаах. Магистральнай трубопроводтарга электроснабжениэ быһаччы холбоһуон ньымытынан сүөһүгэ уунну бидрэн практикатын тохтотуохха. Маныаҕа ньыма трубопроводна уу ороскуотуннаныытыгар, уулаттар чаастыы үлэлэтэн усулуобуйата тоҥту улаатыыгар тиэрдэр.

Үлэ ыарахан операцияларыттан бөҕөргөтүнэн ноҕуому ыраастааһын буолар. Ол иһин бу технологическай операцияны тэбэ кыаллаҕынан толору механизациялааһын дьоҕуннаах соруҥунан буолар. Биһиги республикабытыгар ноҕуому ыраастааһыны механизациялааһын баҕаҥа баай опыта баар. Бу дьыалаҕа биллэр кыаллыы 60-с сылларга саҕаланнылларыгар П. Алексеев аатынан совхоз директора С. Г. Жирков кыаллыбыта. Хотон муостатын аннынааҥы трансшнеллаах кэнэ Хара-Алданнааҥы фермаҕын хотоно дьыалаҕа айыллыыгын хоҥоруурунан, хорсун бырайыатынан буолбута. Хара-Алдан хотонун туруу кэмиттэн 10 сыл буолан баран Тульскай уобаластааҕы Ленин аатынан совхозка ноҕуому муоста аннытар мунньар, чугуунтан оногуллубут эрдэҥнэгэ муосталаах 400 сүөһүгэ миэстэлээх хотон ССРС Европатаабы чаастыгар аан бастаан тутуллубута. Итэ иһин совхоз директора В. А. Стародубцев Государственнай бириэмийэ лауреата, тыа хаһаайыстыбаннай наука кандидата буолбута.

Киин кэмиттэн Сибирьгэ академик А. П. Ҕалашниковка 1200 ынах киирэр эмэ трансшнеллаах хотону тутуута. Онуоха кини биһиги совхоостарбыт, ВИЖ, В. А. Стародубцев опыттарын уерэппита.

Баччаагыта диэри ирбэт тоҥсуо уйдаах гидротеплоизоляциялаах итиннигэ типтээх хотоннору тутуу бонируостаргын биһиги бырайыаччыларбыт, тутааччыларбыт боччумнаахтык дьарыктаммыттар. Онтон атыына, трансшеттан ноҕуому таһаарыыны механизациялааһын, ырытыах муосталар типтэрэ уонна конструкциялара, маныык хотоннор архитектуркай быыбыннара быһаарылыыллылар. Онон бэйиэ маныык типтээх хотон дьыалатын туһунан толкуйдуох тустаахпыт.

Хара - Алданнааҥы типтээх хотоннор 1965—1968 сс. «Красноярск Гипросовхозстрой» институтунан бырайыактаммыта. Ол эрээри бырайыактааччылар курдуйбай адастарынан, ордук трансшея конструкциятыгар, бу бөдөҥ идея кэмэҥнэк тарҕаммата. Онуоҕа итэ сылларга биллэр идеялары олохтоох киллэрэр дьоҕурдаах суоҕа көҕүнэ. Ол түмүгэр итэ хотоннор уларытан оногуллуннулар, а. э. трансшеттан аккаастаныллар уонна сир ахсын транспортеруонан ыраастааһынна киирдиллэр. П. Алексеев аатынан совхозка уонна «Якутскай» совхоз Маҥаннааҥы отделениетыгар баар атын бырайыатынан тутуллубут хотоннор бүгүн да үлэлии туралларын. Маҥан хотоно ыччат сүөһүгэ өкүс табыгастаах, ситэрэн оногоҕоҕо уонна тутуу хаачыстыбатын үрдэтиэхэ, маныык типтээх хотоннор биллэр кэскилдээхтэр.

Биһиги кэмиэ ноҕуому ТСК-3Б уонна ТСК-160 транспортердарыгын ыраастааһын ордук киэҥ тарҕаныыны ылла. Итэ, оптимальнай үлэлэтиэхэ, үчүгэй ньымалыыҥ биэрэр. ТСК-160 саҥа транспортер судургутунан уонна эрэлдэҕинэн иннинэ да сүрүн ерунуу ылыахха сөп.

Ньиҥнэс тамбур проблемата хаһан быһаарылларын диэри ноҕуом тамбурдар муус саатар 2-3 күннээх ноҕуом кэмэйиэр суоттаан хос дьааманы оногуохха наада, оттон ПЖН-200 аналлаах ноҕуоҕунан транспорт средстволарыгар хачайдаан ылыахха сөп.

Ноҕуому ыраастааһын оптимальнай ньымаҕа, Н. Ф. Львов хотоно болҕомтоны тардар. Итэ туһунан 1974 с. тахсыбыт Д. Н. Попов брошюратыгар сиэмэлэнэ сурулаан турар. Маны тутуулубут ТС-10 скреперный установка бэйэтин үчүгэй оттуҥан кердербүтэ, үлэлэтиигэ эрэлдээх уонна судургу. Хотон бэйэтин оногуутутар дьаныы эйгэх интэриэйинэй кердөхө сөп.

Интэриэйинэй идея Уус-Алдан оройуонун Партизан Егоров аатынан совхозтар таб. Сутаахов хотоҥутар кестер. «Аммаа» совхозка ноҕуому уунан сайдаан сүүрдэр хотоҥ тутуллубута. Ол эрээри бырайыактааһынын хаачыстыбата уонна тутуллуута, мөлтөҕүттэн, бу оройуон итиннэ ОПХ сатаан туһамматтылар.

Хас да тыл хотоннор типтэрин тустарынан. 40-с сылларга уонна 50-с сылдар бастаны ангардарыгар иккилии эрэоттээх мас хотоннору 60—100 ынахха иннин туталлара. 50-с сылларга В. С. Тараненко автордаах Якутскай таһыныаҥы хотон уонна Чураччы хотонун курдук типтээх хотоннор массабайдык тэрдаммыттара. Бу хотоннорго механизация средстволара кэрэлэбэт уонна моментаммат кэриэтэ этиллэр. Кинилэргэ 190—120 ынах киирэр, итэ хотоннор баччаагыта диэри республика хотоннорун ангарын норуотун ылаллар.

Ол кэмиттэн 60-с сылларга колхоостар механизация средстволарын сыыйа туттар буолуоҥ барбалттара, түөрттүү эрэоттээх хотоннор баар буолбуттара. Туойтинчуурканнан хотоннору оногорбуттара, ноҕуому ыраастааһын Олуохумэ оройуонунааҥы «Рассвет» колхоз опытынан ыытыллара. Итэнэ сэрэ Хара-Алдан хотонуҥуу типтээх хотоннор баар буолбуттара.

Билигин республикаҕа хотоннор маныык корунньэрэ уонна типтэрэ баалларыгар:

— «Якутколхозпроект» институт 350 тэбэҕэ аналлаах комплекса, тутуулла сылдьар сүрүн бырайыак;

— 200 миэстэлээх аһылыгы тургэнник тарҕатар уонна молокопроводтаах хотон—НСХТП бырайыага;

— Орджоникидзевскай оройуонга Улахан Аан салгыныьэтээҕи 400 тэбэҕэ аналлаах таас варизмынан тутуллубут хотон;

— биирдиитэ 800 миэстэлээх сүөһү иитэр иккис комплекс;

— Н. Ф. Львов хотоно;

— Хара-Алданнааҥы типтээх хотон;

— карнаасный щитовой типтээх хотон.

Хотоннор бу типтэриэн туһаныыта олоҕуран биһиги сорох түмүктэһиннэри уонна этиилэри оногор ыыхтаахпыт: сүөһүнү тутуу прогрессивнай технологиятын туттуохха, кини производство олохтоох усуоҕуобуйатыгар ордук эрдэттэр буолуохтаах. Маныаха судургу, эрэлдээх механизация калым, хаачыллыыта табыгастаах буолуулары болҕомтоҕо ылыллыыхтаах. Хотоннорго эрэлдээх микроклиматы үөскэтии, ноҕуому ыраастааһын, ньалыгы оногуу, уонна тарҕатыы средстволары толыы бастаны уочараттаах суолтаны ылар.

Бырайыактыыр-технологическай быһаарыылары таҥарга электрическэй энергияны, электричествоны сырдатыыны, электропанеллары, о. д. а. киэҥник туттуу ньыуустэх.

Хотоннор барылара оттуллар буолуохтаахтар Саха сирин опыта, онуоҕа Коми АССР уонна Магаданскай уобалас опытара бу түмүк туһаныллар этиллэр.

(Бүтүүтэ 4 стр. кар).

1 КҮНҮНЭЭБИ КӨРДӨРҮҮЛЭРЭ

Мнах төрөөтө		Ынах сүөһү өлүүтэ		Ол иһигэр ыарыһах		Биэ төрөөтө		Сылгы өлүүтэ		Ол иһигэр кулун		Мөҥүс буоҕатыгы		Ол иһигэр иск. сиэмэл.	
1979 с.	1980 с.	1979 с.	1980 с.	1979 с.	1980 с.	1979 с.	1980 с.	1979 с.	1980 с.	1979 с.	1980 с.	график	туоҕа	график	туоҕа
775	582	103	48	39	28	—	—	96	15	—	—	331	408	261	358
270	307	97	52	41	22	—	—	15	7	—	—	296	193	128	83
645	650	66	56	27	15	—	3	30	6	—	—	370	327	119	185
492	199	80	21	25	8	1	—	28	3	—	—	153	169	112	158
2182	1738	346	177	132	73	1	3	169	31	—	—	1150	1097	620	784

Государственнай статистика оройуонааҥы инспектурата.

● Олимпиада—олимпиецтарга эрэ буолбатах

БУҺУУ-ХАТЫЫ ОСКУОЛАТЫНАН БУОЛЛА

МОСКВАТААҒЫ Олимпийскай оонньуулахтарга уонна ороҕуоннаағы комсомольскай тэриллэ үоскэбитэ 60 сылга туоллуутугар аналлаах оҕо спортивнай оскуолатын көҥүл туттуута аҥаас чемпионата түмүктэннэ. Икки күн устата ороҕуоннааҕы Культура дириҥэтигэр таламмыт көбүөрэ буолбут бэрт сыдьаанньыттар спорду таптааччылар астына көрдүлэр.

Бу түҥүлгэрэ ыраах Иркутскай уобалас Байкальскай куоратын оҕо спортивнай оскуолатын 9 иитиллээччилэрэ тренерлэрэ В. И. Макаренко сылаатынан кэлэн ыытыыны ылбыттара көрөхсэбиллээх. Итиэннэ таҥынан Ленинскэй, Нам, Мэҥэ-Хаҥалас, Алексеевскай ороҕуоннартан, Якутскайтан уонна үрдүкү спортивнай маастарыстыба оскуолатыттан эдэр бөдөстөр кэлэн күүстэрин холомнулар. Уопсайа 90-ча үүнэн иҥэр спортсменнэрга бу күрэхтэһиҥ бэртээхэй экзаменнаан, буһуу-хатыы оскуолатынан буолла.

Саамай чэпчэки (38 кг) ыйаанньыннаахтарга 8 бөдөс көрсүбүттүтэн ангардара—олохтоохтор. Ол эрээри Ытык Куол үөрэхэччилэрэ Алик Голиков уонна Гоша Харайданов ордук үчүгэй балаҥнаахтарэ көҥүннэ. Кинилэр икки бастакы миэстэлэри ылдылар. Чурапчыттан арай Сеня Федоров үҥүс буолла.

Ол оннугар итиэннэ ыйаанньыгна (42 кг) олохтоохтортон Вася Сивцев уонна Аркадий Уларов үчүгэй туттууну көрдэрдилэр. Вася чемпионнаата, оттон табаарыҺа иккис миэстэлээннэ. Үҥүс бириистээх миэстэ ыалдьыппытыгар, Майатаағы оҕо спортивнай оскуолатын иитиллэччитэ Рома Верхощевка, тигистэ. Бу ыйаанньыгна Байкальскайтан Саша Жаврежев эмиэ тахсыылаахтык туспон тэрдүс миэстэни ылла.

Саамай күүстээх состаантаах ыйаанньыннартан биирдэстэриниэн 45 кг диэри категория буолла. Күөн көрөөччүлэр ортолоругар Российэ «Урожай» ДСО-да уолаттарга II миэстэлээх Рома Ефимов (Алексеевскай) уонна республика сүүмэрдэммит хамаандатын чилиэнэ Коля Бурнашев (Нам) бааллара. Олохтоохтор эрэллэрэ Игнат Сысолятин эта. Игнат Дириҥ орто оскуолатыгар үөрэнэр, спортшкола оҥоһуу филиалыгар дьарыктанар, ордук калин тахсыылаахтык тустар. Бу да сыҥыыга кини чаҕылхай туттуутунан биир дойдулаахтарын үөрэтэ. Игнат, холобур, биир утарылаһааччытыттан мүнүүтэттэн ордук бириэмэҕэ 12 очкону хомуйда. Саҥа быраабыла быһыытынан итинник балаһыанньаҕа ыраас кыайыы бэриллэр. Түмүккэ Игнат чемпион медальын хаһаайынынан буолла итиэннэ «Көрөөччүлэр көрөхсэбиллэрин иһин» бириҥи ылла. Кини үөһэ ахтыллыбыт Ефимовы уонна Бурнашеву ыраастык хотуталаата. Иккис миэстэҕэ — Бурнашев, үһүскэ—Петя Винокуров (Чурапчы).

48 кг диэри ыйаанньыннаахтарга 12 эдэр бөдөс күөн көрүстэ. Финалга диэри бэйэлэрин белэхторуттэр биир да ыстарааптыыр очкота суох 4 спортсмен тиэйдэ. Кинилэртэн көбүөр хаһаайынньара Гоша Захаров уонна Павлик Заморщиков ордук үчүгэй өйдөбүлү хааллардылар. Уолаттар бэйэлэрин икки ардыларыгар тустуулара «Кыраһыабай, техническэй хапсыһыы иһин» диэн аналлаах бириҥинэн бэлиэтэннэ. Пьедестал үрдүкү кэрдиҥнигэр Гошата тарыста. Үҥүс миэстэни Байкальскай представителэ Стасик Костюминскай эрэллээхтик ылла.

Саамай элбэх (13) бөдөс 52 кг диэри ыйаанньыгна түҥунна. Финалга 4 спортсмен тарыста. Быһаарылаах кинрскигэ ордук балаҥнаҕын Проня Яковлев (Чурапчы) көрдөрдө, үөрэнэр оскуолатын быйылгы сылдаах чемпионун аатын ылла. Кини табаарыҺа Кеша Алексеев иккис бириистээх миэстэлэннэ. Финал атын икки кыттыылаахтара, ыалдьыттар Игорь Васильев (Алексеевскай) нүөмэнэ Герман Сорскай (Ленинскэй) эмиэ үчүгэй тустууктарынан буолар кыахтаахтар.

56 кг диэри ыйаанньыннаахтарга ыалдьыттар аатырдылар. Чемпион аатын аҕыс утарылаһаччытын кэннигэр хаалларан Ньурба үөрэнэччитэ Максим Адаров ылла. Иккис үчүгэй түмүгү Якутскайтан Сергей Шатров ситистэ. Олохтоохтортон Гриша Попов үҥүс бириистээх миэстэҕэ тигистэ.

Байкальскай кэскиллээх бөдөҺо Сережа Свинарчук (60 кг) тиҺэх хапсыһыытыгар тахсыытын көрөөччүлэр көхтөөх ытыс тыаһынан эҕэрдэлэстилэр. Бу чахчы дьоҕурдаах уол сүүҺүнэн кэс сири айаннаан Чурапчы буоругар кэлбит саҥаатын ситиҺэн чемпион медальын ылан үөрдэ-көтө. Биҥиги уолаттарбыт Витя Семенов, Вася Митрофанов пьедестал иккис, үҥүс кэрдиистэригар тарыстылар.

Итиэннэ үөһэ ыйаанньыннаахтарга 5-тии, 4-түү спортсмен күрэхтэстилэр. Чемпион аатын Саша Тарабукин (Чурапчы, 65 кг), Якутскайтан Витя Козыров (70 кг) уонна Алеша Никитин (75 кг) ылылар.

Үөһэ аатаммыттартан ураты аналлаах бириистэр С. Свидарчукка («Бастыҥ техникатын иһин»), Якутскайтан сылдьар Вячеслав Лонгинэвка («Кыайыыга дьуулуурун иһин») уонна Алеша Никитиҥа («Ветераннар бириистэрэ») туттарылыннылар.

Күрэхтэһиҥ үрдүк таҥыннаахтык барыытыгар судьуйалааһын чуолкай буолуута улахан суолталаах. Итиэннэ аҥаас чемпионаты республиканскай категориялаах судьуйа К. С. Постников салайаччылаах бириигэдэ ситиһиилээхтик сууттаабыта болҕомтоҕо наада.

Түҥүлгэ, этиллибитин курдук, эдэрдэр опытыралларыгар көмөлөспүтэ саарбаҕа суох. Иннинитин даҕаны маннык кэнг ыытыылаах, үчүгэй тэрээһиниэх күрэхтэһиилэр утумнаахтык тэриллиилэрэ уолаттары спорт кэнг аартыгар таһаарыыта, көҥүл тустуу сайдыытыгар барыы оттүнэн туһалаах эрэ буолуох этилэр.

С. ПОПОВ.

Снимокка: хапсыһыы биир түгэнэ.

П. Окопешников фотота.

Редакция

ПОЧТАТЫТТАН

Чурапчыга чугаһатар сөп

Ороҕуон нэһилиэнньэтин үстэн биирин кэриҥэ Чурапчы сэлиэнньэтигэр олорор. Нэһилиэнньэни үүтүнэн хаччыйыы боппуруоһун быһаарыыта, кини үүт заводун толору кыаҕынан үлэлэтиитэ, бородууксуйа хаачыстыбатын туспарыыта фермалары ороҕуон кининтэр чугаһатыы ураты наадалаах.

Итиэннэ сэбэрэстэн «Чурапчы» совхоз территориятыгар баар Дьаарылланы сүөһү иитиитин базатынан оҥоруута болпуруос туруоруллуута болҕомтоҕо ылыллара сөптөөх дии саныыбын.

Дьаарылла уруккута производственнай учаастак, элбэх сүөһүлээх фермалаах бөҺүөлэк эбит. Кэлин сүөһү иитиитин идэтитиинэн уонна кининээҺиниэн сибээстээн көҺөрүллүбүтэ.

Сүөһү аҺылыгын баанньыаттан ылыыга боппуруос туруоруллар кэмиттэр бу энэр элбэх баанньыалар бааллара эмиэ учуоттаныахтаах. Онуоха эбии саамай кылаабынайа ороҕуон кининтэн чугаһа буолар. Ыаммытынан үүтү дьыл хайа бөҕөрөр кэмигэр кини үүт заводугар таһарта табыгастаах. Титиигги туттахха улахан түбүгэ суох сайылык оҥостуохха сөп.

Совхоз специалистара бу боппуруоһу тула еттүттэн үөрөтэн утальыпакка быһаарыахтара дии саныыбын.

И. МАКАРОВ.

ХАННЫК ХОТОН ОРДУГУЙ?

(Бүттүтэ. Иннин 3-с стр. көр).

Бырайыактыыр тэриллэр биҥиги республикабыт уусулуобуйатыгар туттарга ордук кодьүүстээх бырайыактары буолар эбэҺиниэстээхтэр. Сүөһү турар, баайыллар миэстэлэрин, кормушкалар, аанар сирдэр оҥоһуулларын рациональнай конструктивнай элементэрин дьуоралаан туран, технологическай процесс үлэ саамай кыра оросуоттарынан мэхэтуур аҕыйах массыынаны туһанан толорулларын ситиһэргэ дьулуһуллуохтаах. Итиэннэ, ордук биҥиги уусулуобуйабытыгар, улахан суолталаах. Маҥан сибээстээн хотон кэтитин талар наадалаах (18 эбэтэр 21 м.) буолуон сөп.

(Саха АССР совхозтарыгар сүөһү иитиитин тутуулларын бырайыактааһынга, тутууга, механизациялаһынга уонна туһанылыга былыр кулун тутарга буолбут республикатаағы III научнай-практическай конференцияҕа дакылааттан кылгатан бэчээттэннэ).

СУОЛГА СЭРЭХТЭЭХ БУОЛАР ИҺИН

Саха АССР Министрдэрин Советын суолунан сылдьыһыыга куттал суох буолуутугар комиссиятын быһаарыытынан б. дь. муус устар 1 күнүттэн 30 күнүгэр диэри суолунан сылдьыһыыга сэрэхтээх буолууну көрүү ыытылла турар.

Райсовет исполкома итэ дьаһалы олохтоох киллэриини тэрийиигэ исполком председателин солбуйаччы А. А. Шадрин председателээх комиссияны тэрийдэ. Комиссия общественнай автоинспектордар уонна суолга саахала суох сылдьыны хаччыйар дружиналар чилиэннэрин үлэлэрин сэргэхсиитэр, водителлэр түрүөн ыарыы олохтоммут бэрэдэгин тутуһуулларыгар, транспорт средстволарын техническэй туруктарыгар, аҕыстан үөһээ миэстэлээх дьону таһар автомобилларга уонна автобустарга «Д» категориялаах шоферлар эрэ анаммыларыгар хонтуруолу күүһүрдэр соруктаах.

Сельскэй Советтар исполкомнара уонна тэриллэлэр салайаччылара суолга дэҥоһол тахсыбатын хааччыйар бары кодьүүстээх дьаһаллары ылалларыгар сорудахтанна. Суоллары оҥорор тэриллэлэр итиэннэ коммунальнай предприятиелар уонна туспаран оҥоруу комбинаттын сылаллалара суоллар уонна уулуссалар туруктарын туспарыыны хаччыйыахтаахтаахтар.

Райсовет исполкома бу дьаһалы тэрээһиниэхтик ыытыыны хаччыйарыгар нэ дьыалаҕа отделы эбэҺиниэстээтэ.

ТЫА СИРИН МЕХАНИЗАТОРДАРЫГАР

Трактор деталларын уонна нуормаларын оҥоорор Волгоградтаағы производственнай холбоһук сыл саҕаланыаҕыттан быыбаны таһынан 120 тыһыынча солкуобайдаах бородуксуйаны батарда. Итиэннэ саппаас чаастар, деталлар уонна инструменнар тыа хаһаайыстыбатын аҥаас массыыналарыгар аналлаахтар.

Волгоградецтар тракторлары уонна тыа хаһаайыстыбатын атын массыыналарын оҥороччуларга, тыа сирин механизатордарыгар техниканы саастыы хонуу үлэлэригэр болҕомтэбиннэ наада буолар деталларынан уонна саппаас чаастарынан быыстала суох хаччыйаллар.

Снимокка: производство технолога Л. Яхонтова инструменнары бэрбэкэлиир.

ССТА фотохрониката.

Редакторы солбуйаччы **С. Н. ЧИЧИГИНАРОВ.**

Эрилик Эристиин аатынан совхоз дирекцията, парткома, рабочкома, Чакыр сельсоветын исполкома, отделение совета колхоһунай тутуу ветерана

ЕГОРОВ НИКОЛАЙ ИВАНОВИЧ

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн бокуонньук кэргэттэриигэр, аймахтарыгар кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Таптыыр кэргэним, аҕабыт, эҥэбит, аймахпыт, колхоһунай тутуу ветерана

ЕГОРОВ НИКОЛАЙ ИВАНОВИЧ

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүн дириҥник курутуйан туран, иҺитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ, аймахтара.

БИҺИГИ АДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с., Карл Маркс уул., 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-395, отделлар — 21-495, уопсай—21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 60849. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. № ЗАКАЗА 48.

ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3165